

MOZAIK
KERETTANTERVRENDSZER
AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁK SZÁMÁRA
NAT 2003

**TÖRTÉNELEM
ÉS TÁRSADALOMISMERET**

5-8. évfolyam

Készítette:
Horváth Levente Attila

A kerettantervrendszert szerkesztette és megjelentette:
MOZAIK KIADÓ – SZEGED, 2004

TARTALOM

Célok és feladatok	3
Fejlesztési követelmények	3
Az értékelés elvei	4
5. ÉVFOLYAM	5
Belépő tevékenységformák	5
A továbbhaladás feltételei	7
6. ÉVFOLYAM	8
Belépő tevékenységformák	8
A továbbhaladás feltételei	10
7. ÉVFOLYAM	11
Belépő tevékenységformák	11
A továbbhaladás feltételei	13
8. ÉVFOLYAM	14
Belépő tevékenységformák	14
A továbbhaladás feltételei	16

Célok és feladatok

A történelem minden társadalom kollektív emlékezete. A múlt megismerése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az ember eligazodjon saját világában. Az azonosságtudat kialakulásának is előfeltétele.

Nem lehet az általános iskolai történelemoktatásnak a feladata a múlt teljességre törekvő bemutatása. Képeket lehet csak felvillantani a történelemből. Meg kell alapozni persze az általános műveltség történelmi tárgyi tudását. De az ismeretek és a képességfejlesztés egyensúlyára kell törekedni. Így lehet eredményesen felkészíteni a tanulókat a középiskolai tanulmányokra.

E tantárgy tanítása során az egyik legfontosabb cél a történelmi szemlélet kialakítása és fejlesztése. Az emberi kultúra minden eleme egy felhalmozási folyamat eredményeként jött létre. A mában is tovább élnek évezredekkel ezelőtti civilizációk vívmányai, minden új nemzedék sorsa függ az előzőétől. Az egyes korok és társadalmak embere kihívásokkal kellett, hogy szembenézzen, és válaszolnia kellett ezekre. A folyamatosság mellett tehát a folytonos változtatás alakította az emberi történelmet. Ismerjék fel a tanulók, hogy az értékek megőrzésének milyen nagy szerepe van a társadalomban.

A történelemoktatás feladata az ismeretátadáson és a képességfejlesztésen túl teret adni a nevelési célok megvalósításához. Az események, történelmi személyek életének ismertetése alkalmat adhat az emberi társadalmak sokszínűségének, egymásra hatásának bemutatására, az egyetemes és az európai kultúra értékeinek megismertetésére. A múlt gazdag tárháza segítség lehet az iskola és a történelemtanár szabadon megválasztott nevelési célkitűzéseinek megvalósításához.

A múlt felidézése, a képességfejlesztés akkor lehet eredményes, ha sikerül felkelteni az érdeklődést a történelem iránt, ha sikerül igazodni az 5-8. évfolyamok életkori sajátosságaihoz.

Az érdeklődés felkeltésének a múlt élményszerű megjelenítésén, a történetek tanításán kell alapulnia. Az 5-6. évfolyamos tanulókat a konkrét gondolkodás jellemzi. Éppen ezért a történetekből kiindulva lehet az eseményeket, tényeket, fogalmakat és összefüggéseket megtanítani. A történettanítás mellett a képszerű megjelenítésre törekvés teheti színesebbé az oktatást. Fontos azonban már ekkor is a kritikai szemlélet kialakításának megkezdése.

A 7-8. évfolyamok történelemtanítása nem jelent gyökeres változást az eddigiekhez képest, de továbblépést igényel az önálló véleményalkotás, ismeretszerzés, a tananyag magasabb szintű feldolgozása terén. A történettanítás mellett a történelem megismerésének elmélyültebb, összetettebb módszereit kell alkalmazni.

Az érdeklődés felkeltését szolgálja az is, hogy a történelmi események bemutatása mellett hangsúlyos szerepet kap az életmód, a mindennapok világának megrajzolása. Különös tekintettel a gyermekek sorsára.

Az állampolgári ismeretek tanításának az a feladata, hogy segítsen eligazodni a jelenkor viszonyaiban, megtanítson a demokratikus közélet működésének elveire, jogi szabályozottságára, a demokratikus állam felépítésére.

Fejlesztési követelmények

Tantárgyunk, a történelem és állampolgári ismeretek elsődleges fejlesztési területe az ismeretszerzési és -feldolgozási képességek kialakítása. Képesek legyenek ismereteket szerezni történetekből, képekből, egyszerű grafikonokból és statisztikai adatokból, diagramokból éppúgy, mint társadalmi környezetükből, esetleg olvasmányaikból, filmélményükből, a tömegkommunikációs eszközökből. Kiemelt szerepet kell adni az ismeretszerzésben a tárgyi, képi és szöveges forrásoknak. Az ismeretfeldolgozás az alsóbb, 5-6. évfolyamokon elsősorban tanári segítséggel történik, a 7-8. évfolyamon egyre fokozódó mértékben önállóan. A tanulók az ismereteket kritikusan értelmezzék, tudjanak saját következtetést is levonni. Legyenek képesek megkülönböztetni a mítoszt a valóságtól, a tényt a véleménytől. A történelmi események mögött tudjanak összefüggéseket találni, azokat egymással összehasonlítani.

Ismerjék meg a korosztályuknak készített kézikönyveket, a lexikonokat, a történelmi információk gyűjtését a könyvtárban, az internet segítségével.

Sajátítsák el a legfontosabb történelmi fogalmakat és kifejezéseket, azokat szóbeli és írásbeli megnyilatkozásaikban tudják alkalmazni.

A tananyag feldolgozása során ismerjék meg és gyakorolják azokat az alapvető elemzési, forráskritikai szempontokat, módszereket, amelyek segítségével képesek lesznek kialakítani véleményüket eseményekről, személyekről, problémákról.

A történelemtanításnak fontos feladata, hogy fejlessze a tanulók kommunikatív képességeit. Nagy hangsúlyt kell fektetni a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésére. Ennek a kettőnek aránya nem

borulhat fel, egyik sem szoríthatja háttérbe a másikat. A diákok tudjanak eseményeket, történeteket elbeszélni, különböző szövegek lényegét elmondani. Alkossanak szóban és írásban a tanultakról kreatív módon szövegeket. Tanuljanak meg kiselőadást, rövid beszámolót tartani egy adott témáról. A 7-8. évfolyamon már önállóan is írjanak vázlatot, tanulják meg a jegyzetkészítést.

A társadalmi kommunikációra való felkészítéshez nélkülözhetetlen, hogy gyakorolják és tanulják meg a kulturált vita szabályait, az érvelés jelentőségét, az ellenérvek szerepét, az ellenvélemény tolerálását. Csoportmunkában dolgozva ismerjék meg a kooperatív együttműködés előnyeit.

Mivel a történelmi események térben és időben zajlanak, a tanulóknak képesnek kell lenniük arra, hogy ezekben tájékozódjanak.

Meg kell tanulniuk a történelmi idő tagolását, az események időbeli elhelyezését az évszámok és az időre vonatkozó fogalmak segítségével. Ismerjék meg a nagy történelmi korszakokat, az időszámítás alapjait.

A történelmi térben való tájékozódást az atlaszok, térképvázlatok segítségével sajátítsák el. A földrajzi ismeretek megszerzését tudják hasznosítani a történelmi események megértésében az egyes népeknél, társadalmaknál.

Az értékelés elvei

Az értékelés a tanterv által meghatározott követelmények alapján történik, ezek teljesítése a továbbhaladás feltétele. Figyelembe kell venni minden esetben az életkori sajátosságokat, valamint a tanulónak az előző teljesítményszintjéhez képest történt fejlődését. Az egyéni ellenőrzéseken nyújtott teljesítményeik, illetve az anyagfeldolgozás során végzett tevékenységeik mellett értékelni kell a csoportokban végzett munkáikat is.

A tanulók értékelésére, illetve tudásuk ellenőrzésére havonta legalább egyszer kerüljön sor. Az egyes témakörök lezárásakor célszerű tudásszintmérő feladatlapos ellenőrzéssel értékelni, melyek a különböző képességek mérésére is lehetőséget adnak.

Az érdemjegy közlése mellé célszerű minden esetben írásos vagy szóban néhány mondatos szöveges értékelést adnunk.

5. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 55

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- A tankönyvi és egyéb képi információk feldolgozása tanári segítséggel. Képi információk gyűjtése.
- Lelet és rekonstrukció összevetése. Rekonstrukciós rajzok és néprajzi képi források összehasonlítása.
- Párhuzamok keresése a megismert történelmi élethelyzetek, események, életmód és mai életünk között.
- Információk gyűjtése a tankönyv szövegéből és a tanári előadásból. A könyvtár használata információgyűjtésre történelmi személyiségekről, eseményekről. Képi és szöveges információk összevetése. Képek jellemző vonásainak kiemelése, rendszerezése.
- Egyszerűbb korabeli írásos források olvasása és értelmezése elsősorban tanári segítséggel.

Kifejezőképességek

- Kérdés megfogalmazása egy-egy történelmi témáról.
- A megismert történelmi fogalmak alkalmazása élőbeszédben.
- Rajz, festmény, modell készítése történelmi eseményről, helyszínről, élethelyzetről.
- Történelmi szituációk eljátszása, megjelenítése.
- A tanári elbeszélés és a tankönyvi szöveg reprodukálása szóban és írásban vázlat, tanári kérdések segítségével. Írásban önálló szöveg elkészítése megadott kulcsszavak segítségével.
- Egyszerű írásos források szövegének megértése, értelmezése tanári segítséggel és önállóan.
- Történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönböztetése tanári segítséggel és önállóan.

Tájékozódás időben

- Történelmi események időrendbe állítása.
- Az őskor és ókor megkülönböztetése. A jelen, a múlt és a régmúlt megkülönböztetése. A Kr. e., Kr. u., illetve az évtized, évszázad, évezred fogalmak megértése, gyakorlása.
- Néhány, a kerettantervben szereplő alapvető évszám ismerete, amelyek tájékozási pontként szolgálhatnak.

Tájékozódás térben

- A kerettantervben felsorolt helyekhez események kapcsolása. Az események helyszíneinek megnevezése.
- A kerettanterv követelményeiben felsorolt helyek felismerése, megmutatása különböző méretarányú térképen és térképvázlaton. Távolságok összehasonlítása.
- A földrajzi és a történelmi atlasz összevetése az egyes időszakoknak és helyszíneknek megfelelően. Térképolvasás a térkép grafikai és a megismert térképjelleg segítségével.

Témakörök	Tartalmak
Az őskor történetéből	A történelem forrásai. Az időmérés és az időszámítás. Az ember születése. Az ember elődeinek mindennapjai. A gyűjtögető, halászó, vadászó ember. A földművelő és az állattenyésztő ember. Az első mesterségek és a csere kialakulása. Természeti népek napjainkban. Varázslat és művészet. <i>Fogalom:</i> Őskor, ősember, régészet, restaurátor, néprajz, eszközhasználat és eszközkészítés, munkamegosztás, gyűjtögetés, vadászat, halászat, földművelés, állattenyésztés, termelés, kézművesség, bronz, kerámia, csere, természetimádat, mágia (varázslat), barlangrajz.
	<i>Évszám:</i> nagyon régen, régen.

Témakörök	Tartalmak
Az ókori Kelet történetéből	Történetek Mezopotámiából. Egyiptom, „a Nílus ajándéka”. A rejtélyes piramisok. Az írás kialakulása. A Közel-Kelet népei. Az Őszövetség népe. India, Kína. Mítoszok és mondák az ókori Keletről.
	<i>Fogalom:</i> ókor, öntözéses földművelés, fáraó, múmia, piramis, építészet, szobrászat, hieroglifa, többistenhit, város, birodalom, állam, törvény, ékírás, Biblia, Őszövetség, egyistenhit.
	<i>Név:</i> Gilgames, Kheopsz, Tutanhamon, Dareiosz, Ádám, Éva, Noé, Mózes, Ábrahám, Jákob, Saul, Dávid, Salamon, Buddha, Asóka, Csin.
	<i>Helynév:</i> Egyiptom, Nílus, Mezopotámia, Tigris, Eufrátesz, Fönícia, AsszírIA, Perzsa Birodalom, Kánaán, Jeruzsálem, India, Indus, Kína, Jangce.
	<i>Évszám:</i> Kr. e. 3000
Az ókori görögök életéből	<i>A görög táj.</i> Történetek a görög mondavilágból. Görög istenek és az olimpiai játékok. Hajó és kereskedelem. Görög városállamok: Athén és Spárta. Hősök és csaták. Athén Periklész korában. Az athéni népgyűlés. Mesterek és művészek. Történetek Nagy Sándorról. A család és a gyermek az ókori Hellaszban. Az ókori világ csodái.
	<i>Fogalom:</i> Arisztokrácia, városállam, piac, kereskedelem, népgyűlés, démosz, demokrácia, mítosz, Íliász, Odüsszeia, színház.
	<i>Név:</i> Zeusz, Poszeidon, Hádész, Pallasz Athéné, Héra, Aphrodité, Hermész, Apollón, Szolón, Dareiosz, Xerxész, Miltiádész, Leonidasz, Themisztoklész, Periklész, Nagy Sándor.
	<i>Helynév:</i> Olümposz, Olüm pia, Kréta, Trója, Mükéné, Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Alexandria.
	<i>Évszám:</i> Kr. e. 776, Kr. e. 490, Kr. e. 480.
Az ókori Róma évszázadai	Mondák Róma alapításáról. A köztársaság születése. Hadvezérek és csaták: a pun háborúk történetéből. Szabadok és rabszolgák A császárság születése. Történetek Augustusról. A Római Birodalom. Hétköznapi és ünnepek Rómában. A rómaiak Magyarország területén. A népvándorlás viharában. A kereszténység születése. Történetek Jézus életéről. A kereszténység fő tanításai.
	<i>Fogalom:</i> királyság, köztársaság, etruszk, patrícius, plebejus, rabszolga, gladiátor, consul, néptribunus, császár, provincia, limes, amfiteátrum, barbár, népvándorlás, keresztény, evangélium, megváltó, próféta, apostol, vallás, egyház, püspök.
	<i>Név:</i> Romulus, Remus, Hannibál, Spartacus, Julius Caesar, Augustus, Maecenas, Trajanus, Marcus Aurelius, Jupiter, Jézus, Mária, József, Júdás, Szent Pál, Nagy Konstantin.
	<i>Helynév:</i> Itália, Róma, Karthágó, Zama, Római Birodalom, Ostia, Pannónia, Aquincum (és egy lakóhelyhez közeli római kori település), Betlehem, Názáret.
	<i>Évszám:</i> Kr. e. 753, Kr. e. 510, Kr. e. 202, Kr. e. 44, Kr. u. 313, 476.
A magyar történelem kezdetei	A Kárpát-medence a honfoglalás előtt. A magyar nép eredete: mondák és valóság. Az őshazák és a magyarok vándorlása. Társadalom és hitvilág. A honfoglalás.
	<i>Fogalom:</i> Avar, langobárd, besenyő, finnugor, őshaza, nomád pásztorkodás, nemzetség, törzs, törzsszövetség, fejedelem, táltos, honfoglalás.

Témakörök	Tartalmak
	<i>Név:</i> Hunor, Magyar, Emese, Álmos, Árpád, Levedi, Kurszán, Nyék, Megyer, Kér, Kürtgyarmat, Tarján, Jenő, Keszi.
	<i>Helynév:</i> Urál, Volga, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence.
	<i>Évszám:</i> 895

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen képes elválasztani a történetekben a mitologikus elemeket a valóságtól. Ismerje a történelem forrásainak fajtáit, ezek szerepét. Tudjon történeteket elmondani a tanult fogalmakat használva tanári kérdések segítségével, írásban szöveget alkotni előre megadott kulcsszavakra támaszkodva. Tudjon megoldani az időszámítással kapcsolatos egyszerű feladatokat, érzékelje az események időbeliségét, egymásutánosságát. Mutasson tájékozódási képességet különböző történelmi térképeken, tudja összekötni a legfontosabb helyneveket a történelmi eseményekkel és évszámokkal.

6. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- A tankönyvi és egyéb képi információk feldolgozása tanári segítséggel. Képi információk gyűjtése egy adott témáról. A képek közti összefüggések felismerése, rendszerezése.
- Korabeli építészeti és tárgyi emlékek megfigyelése a lakóhelyen vagy közelében, múzeumokban. Korabeli használati tárgyak, leletek funkcióinak megismerése.
- Filmélmények felidézése és értelmezése, oktatófilmek elemzése tanári segítséggel.
- A korosztálynak készült történelmi tárgyú lexikonok, enciklopédiák, ismeretterjesztő könyvek használata.
- Egyszerűbb korabeli írásos források (legenda, krónika, históriás ének, emlékirat) olvasása és értelmezése elsősorban tanári segítséggel. A kerettantervben megjelölt személyiségek, fogalmak összekapcsolása. Egyszerű mennyiségi mutatók (lakosság, terület,) gyűjtése, értelmezése és összevetése.
- A középkorból eredeztethető ma is élő népi hagyományok, szokások gyűjtése.

Kifejezőképességek

- A látott építészeti, tárgyi emlékek jellemzőinek bemutatása emlékezetből.
- Kérdés megfogalmazása egy-egy történelmi témáról.
- Összefüggő előbeszéd gyakorlása megadott történelmi témáról a megismert fogalmak felhasználásával. Megadott kulcsszavak segítségével írásban önálló szöveg elkészítése.
- Történelmi szituációk eljátszása, megjelenítése.
- Életképek összeállítása és megjelenítése adott témáról előzetes kutatómunka alapján, tanári segítséggel.
- Kérdések megfogalmazása egyszerű korabeli írásos forrásokról, tanári segítséggel.
- Kiselőadás tartása egy-egy könnyebben feldolgozható történelmi eseményről, történelmi személy életéről.
- Érvek és ellenérvek szembeállítása alternatívák és ellentétes nézetek esetén a történelemben tanári segítséggel.

Tájékozódás időben

- A tárgyalt nagy történelmi korszakok elhatárolása tanári segítséggel.
- A történelmi múlt jelenben való továbbélésének felismerése. Történelmi események időrendbe állítása.
- Annak gyakorlása konkrét példák segítségével, hogy a különböző területeken végbement események közül melyik történt előbb, melyik később.
- A tájékozódási pontként megtanítandó kerettantervi, alapvető évszámok ismerete.

Tájékozódás térben

- A kerettantern követelményeiben felsorolt helyek felismerése, megmutatása különböző méretarányú térképen és térképvázlaton.
- A földrajzi elhelyezkedés és a történetekben megjelenő események összefüggéseinek felismerése tanári segítséggel.
- Országok területi változásainak megfigyelése különböző történelmi térképeken.

Témakörök	Tartalmak
Képek a középkori Európa életéből	A középkor helyszínei és szereplői Nagy Károly udvarában. Vallás és birodalom: az iszlám. A Római Birodalom örökösei. A középkori egyház. A kolostorok és lakói. A falvak és lakói. A középkori várak. A lovagi élet. A középkori városok. A rendiség kialakulása.

Témakörök	Tartalmak
	<p><i>Fogalom:</i> korai, virágzó és késői középkor, iszlám, Korán, kalifa, pápa, érsek, püspök, plébános, szent, ereklje, eretnek, kolostor, szerzetes, szerzetesrend, egyházszakadás, oklevél, kódex, legenda, feudum, uradalom, robot, jobbágyság, jobbágytelek, nyomásos gazdálkodás, hűbérúr, hűbéres, hűbérbirtok, vár, lovag, középkori város, kiváltság, árumegállító jog, önkormányzat, polgár, adó, vám, céh, járványok, távolsági kereskedelem, kereslet-kínálat, rendiség.</p> <p><i>Név:</i> Justinianus, Nagy Károly, Mohamed, Allah, Szent Benedek, Szent Ferenc.</p> <p><i>Helynév:</i> Frank Birodalom, Arab Birodalom, Mekka, Bizánc, Német-római Császárság.</p> <p><i>Évszám:</i> 622, 800, 1054</p>
Magyarország az Árpádok idején	Letelepedés – kalandozó hadjáratok. Géza, és I. István az államalapító. István király és kora. István utódai, László és Könyves Kálmán. III. Béla és kora. Gazdaság és társadalom a 12. században, az aranybullák. IV. Béla és a tatárjárás, az újjáépítés. Árpád-kori emlékeink.
	<p><i>Fogalom:</i> kalandozás, vármegye, tized, ispán, serviens, tatár, kun.</p>
	<p><i>Név:</i> Géza fejedelem, I. István, Imre herceg, Gellért püspök, Vata, Péter, Aba Sámuel, I. László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, Julianus barát, IV. Béla III. András.</p>
	<p><i>Helynév:</i> Esztergom, Székesfehérvár, Erdély, Buda, Muhi.</p>
	<p><i>Évszám:</i> 955, 997–1038, 1000, 1222, 1241–1242, 1301</p>
Virágzó középkor Magyarországon	Károly Róbert és Nagy Lajos, a lovagkirály. A királyi hatalom válsága és megszilárdulása Zsigmond korában. Gazdaság és társadalom a 14. században. Hunyadi János a törökverő. Mátyás király uralma. Magyarország három részre szakadása Mohács, Buda elfoglalása.
	<p><i>Fogalom:</i> Aranyforint, bandérium, kapuadó, harmincadvám, nemes, báró, ősiség, kilenced, kancellária, országlakos, kormányzó, végvár.</p>
	<p><i>Név:</i> I. Károly, I. Lajos, Luxemburgi Zsigmond, I. Ulászló, Hunyadi János, I. Mátyás, II. Ulászló, Dózsa György, II. Lajos, I. Szulejmán, I. Ferdinánd, Jurisics, Szapolyai János, Izabella</p>
	<p><i>Helynév:</i> Rozgony, Visegrád, Rigómező, Nikápoly, Várna, Kenyérmező, Bécs, Nándorfehérvár, Mohács, Erdély</p>
	<p><i>Évszám:</i> 1312, 1335, 1351, 1389, 1396, 1437, 1444, 1456, 1479, 1505, 1514, 1526, 1532, 1541</p>
Az újkor kezdetén	Felfedezők és hódítók. Amerika őslakói: az indiánok. A világkereskedelem kialakulása. A vallás megújulása. A spanyol világbirodalom és Németalföld. A Napkirály udvarában - XIV. Lajos. I. Péter. Az angol polgári forradalom. Kultúra és tudományok az újkor kezdetén.
	<p><i>Fogalom:</i> újkor, azték, inka, felfedező, gyarmat, világkereskedelem, manufaktúra, bankár, hitel, humanizmus, reformáció, protestáns, baptista, unitárius, inkvizíció, jezsuita rend, katolikus megújulás, parlament.</p>
	<p><i>Név:</i> Kolumbusz, Magellán, Luther, Kálvin, V. Károly, Cromwell, XIV. Lajos, I. Péter, Gutenberg, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rembrandt, Galileo Galilei.</p>

Témakörök	Tartalmak
	<i>Helynév:</i> Amerika, Versailles, Párizs, London, Madrid, Szentpétervár.
	<i>Évszám:</i> 1492, 1517, 1581, 1588, 1640, 1689
Magyarország az újkor kezdetén	A várháborúk hősei. A királyi Magyarország, a hódoltság területe. Az önálló Erdély kialakulása és aranykora. A három részre szakadt ország élete, hitújítás és kulturális hatásai. Habsburg és törökellenes küzdelmek. A török kiűzése és Buda visszafoglalása. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca.
	<i>Fogalom:</i> szpáhi, janicsár, pasa, fejadó, kettős adóztatás, hajdú, kollégium, végvár, kuruc, labanc, nádor.
	<i>Név:</i> Dobó István, Zrínyi Miklós, Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós, Pázmány Péter, Károli Gáspár, Thököly Imre, II. Rákóczi Ferenc.
	<i>Helynév:</i> Királyi Magyarország, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, Gyulafehérvár, Eger, Szigetvár, Pozsony, Isztambul.
	<i>Évszám:</i> 1552, 1566, 1590, 1604-1606, 1606, 1664, 1686, 1697, 1699, 1703-1711, 1707

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen képes ismereteket gyűjteni a tankönyvön kívül egy megadott témában tanári segítséggel. Tudjon eseményeket és történeteket önállóan elmondani a tanult fogalmak felhasználásával. Ismerje a tanult alapvető történelmi események időpontját, tudja ezeket időrendbe állítani. A történelmi események helyszíneit képes legyen felismerni különböző térképeken, térképázatokon.

7. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 74

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- Vázlat készítése tanári segítséggel.
- Jegyzetkészítés a tárgyalat témákhoz kapcsolódó újságcikkekből, ismeretterjesztő könyvekből, ezek órai ismertetése.
- Történelmi eseményekről információk gyűjtése az irodalomból és a képzőművészetből.
- Korabeli írásos források összevetése megadott szempontok alapján.
- A helytörténet tananyaghoz kötődő eseményeinek megismerése önálló kutatómunkával, összehasonlítása a tankönyvben tanultakkal.
- Történelmi személyiségek korabeli és utólagos megítélésének összevetése.
- Valamely kijelölt téma több szempontú feldolgozása csoportmunkában, tanári irányítással.

Kifejezőképességek

- Szerepjáték részeként toborzó beszéd, rövid szónoklat, országgyűlési felszólalás stb. megírása és elmondása a tárgyalat korszakhoz kötődően.
- Összefüggő felelet megadott történelmi témáról, a megismert fogalmak felhasználásával.
- Írásban önálló szöveg elkészítése egy adott témáról.

Tájékozódás időben

- Az egyetemes és a magyar történelem eseményei egyidejűségének megállapítása, történelmi események elhelyezése az időben.
- A tárgyalat jelenségek, továbbélése mai korban.

Tájékozódás térben

- A kerettanterv követelményeiben felsorolt helyek felismerése, megmutatása különböző méretarányú térképen és térképvázlaton.
- A tanult időszak időbeli és térbeli változásainak felismertetése történelmi térképek összehasonlításával.
- Országok területi változásainak megfigyelése különböző térképeken.

Témakörök	Tartalmak
A polgári átalakulás kora	Az Amerikai Egyesült Államok megalakulása. Eszmék, személyiségek és események a felvilágosodás és a francia forradalom korából Napóleon és Európa. Az ipari forradalom és társadalmi következményei. A közlekedés forradalma. Életmód a kapitalizálódó Európában.
	<i>Fogalom:</i> alkotmány, emberi jogok, felvilágosodás, népfelség elve, hatalmi ágak, forradalom, jakobinus terror, nemzet, ipari forradalom, mezőgazdasági forradalom, vetésforgó, gyár, vállalkozó, haszon, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, politika.
	<i>Név:</i> Washington, Rousseau, XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt, Stephenson.
	<i>Helynév:</i> Boston, Waterloo.
	<i>Évszám:</i> 1776, 1789, 1815
Képek a XVIII. századi Magyarországról	Mária Terézia és II. József uralkodása. A soknemzetiségű Magyarország. A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországon.

Témakörök	Tartalmak
	<i>Fogalom:</i> betelepítés, bevándorlás, belső vándorlás, úrbérrendezés, állandó hadsereg, vallási türelem, államnyelv, oktatáspolitikai.
	<i>Név:</i> Mária Terézia, II. József, Martinovics Ignác.
	<i>Évszám:</i> 1740–1780, 1780–1790
A polgárosodás kezdetei Magyarországon	Országgyűlések Pozsonyban. A magyar nyelv ügye. Gróf Széchenyi István és Kossuth Lajos reformprogramja. Életképek a reformkori Magyarországon. A pesti forradalom. Az áprilisi törvények. A nemzetiségek ébredése. Képek a szabadságharc történetéből.
	<i>Fogalom:</i> országgyűlés, arisztokrácia, alsótábla, felsőtábla, nyelvújítás, reformkor, közteherviselés, örökváltság, zsellér, nyilvánosság, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyszabadság, nemzetiség, nemzetőrség, honvédség, trónfosztás.
	<i>Név:</i> Kazinczy Ferenc, báró Wesselényi Miklós, gróf Széchenyi István, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, gróf Batthyány Lajos, Görgey Artúr, Bem, Metternich, Haynau.
	<i>Helynév:</i> Debrecen, Isaszeg, Világos, Arad.
	<i>Évszám:</i> 1830–1848, 1848. március 15., 1849. április 14., 1849. október 6.
Nemzetállamok kora	Az amerikai polgárháború. Új európai nemzetállamok: Olaszország, Németország. Nemzetállamok a Török Birodalom helyén. Az állam új feladatai: oktatásügy, egészségügy, szociálpolitika. Az ipari termelés új korszaka. Versenyben a világ felosztásáért. A modern társadalmi csoportok, életmódjuk. A sokarcú munkásmozgalom fő áramlatai.
	<i>Fogalom:</i> polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, szociálpolitika, gyarmatbirodalom, szakszervezet, anarchisták, szocializmus, szociáldemokrácia, utópia, központi hatalmak, antant.
	<i>Név:</i> Bismarck, Garibaldi, Lincoln, Edison, Marx.
	<i>Helynév:</i> Poroszország, Németország, Olaszország, Szerbia, Románia, Bulgária.
	<i>Évszám:</i> 1861–1865, 1871
A dualizmus kora	Magyarország a szabadságharc bukása után. A kiegyezés. Képek a politikai életről. Gazdasági felzárkózás. A polgárosodó magyar társadalom. Világváros születik: Budapest. Oktatás a dualista Magyarországon A magyar malomipar a világ élvonalában A millennium: sikerek és válságjelek.
	<i>Fogalom:</i> passzív ellenállás, emigráció, kiegyezés, dualizmus, közös ügyek, polgárosodás, dzsentrizmus, nagypolgárság, kispolgárság, asszimiláció, millennium.
	<i>Név:</i> Alexander Bach, Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Tisza Kálmán, Ganz Ábrahám.
	<i>Helynév:</i> Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest.
	<i>Évszám:</i> 1867, 1867–1916
Az első világháború	A háború kitörésének okai, a szembenálló felek erőviszonyai. A mindennapok a fronton és a hátszágban. Új fegyverek. Forradalom Oroszországban. Győztesek és vesztesek.

Témakörök	Tartalmak
	<i>Fogalom:</i> villámháború, állóháború, háterszág, békerendszer, bolsevik, szovjet.
	<i>Név:</i> Wilson, Lenin.
	<i>Évszám:</i> 1914–1918, 1917

A továbbhaladás feltételei

A tanuló képes legyen összefüggő szóbeli és írásbeli feleletet adni egy megadott történelmi témáról a tanult fogalmak felhasználásával. Tudjon egyszerűbb forrásokat értelmezni megadott szempontok alapján. Ismerje az alapvető történelmi események időpontját, lássa meg a magyar és egyetemes események egyidejűségét, egymásra hatását. Tudja nyomon követni az egyes országok területi változásait a történelmi atlaszokon, ismerje fel a legfontosabb helyszíneket a különböző térképeken.

8. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 74

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- Vázlat készítése önállóan.
- Könyvtári kutatás megadott témában és szempontok alapján kézikönyvekből és ismeretterjesztő művekből, melynek eredménye rövidebb összefoglaló kiselőadás.
- Kutatás informatikai eszközök felhasználásával adott témában tanári segítséggel.
- Korabeli írásos források összevetése saját szempontok alapján.
- Riport készítése szemtanúkkal, családtagokkal adott témáról megadott szempontok szerint.
- Dokumentumfilmek elemzése tanári segítséggel.
- A televízió, a rádió, napi és hetilapok adott témájú híryanagának összevetése tanári segítséggel.
- Információk szerzése dokumentumfilmekből, televízióból. Információk szerzése napi és hetilapokból. Információk szerzése rádióműsorokból.
- Statisztikai adatok gyűjtése kézikönyvekből.

Kifejezőképességek

- Adott történelmi és jelenismereti téma csoportos megvitatása a tanár által előzetesen megadott szempontok alapján.
- Statisztikai adatok szóbeli és írásbeli értelmezése.

Tájékozódás időben

- Egy-egy ország, terület tanult eseményeinek időrendbe állítása.
- Az államforma, politikai intézmények időbeli változásai Magyarországon.
- Kronologikus táblázatok önálló készítése.

Tájékozódás térben

- A kerettanterv követelményeiben felsorolt helyek felismerése, megmutatása különböző méretarányú térképen és térképvázlaton.
- A tanult időszak időbeli és térbeli változásainak felismerése történelmi térképek összehasonlításával.
- Egyszerű térképvázlatok készítése.

Témakörök	Tartalmak
A világ az 1920-as és 1930-as években	Európa az első világháború után. Politikai és társadalmi küzdelmek a parlamentben és a parlamenten kívül. A nagy gazdasági világválság. A nácizmus Németországban. A sztálini Szovjetunió. Az Egyesült Államok és Roosevel. Út a háború felé.
	<i>Fogalom:</i> parlamenti demokrácia, gazdasági válság, nemzeti szocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, sovinizmus, koncentrációs tábor, egypártrendszer, sztálinizmus, koncepciók per, tervgazdálkodás, propaganda, New Deal.
	<i>Név:</i> Adolf Hitler, Sztálin, F. Roosevel.
	<i>Helynév:</i> Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria, Szovjetunió, New York.
	<i>Évszám:</i> 1929–1933, 1938

Témakörök	Tartalmak
Magyarország a két világháború között	Forradalom és ellenforradalom. Trianon és következményei. A bethleni konszolidáció. A gazdasági világválság és Magyarország. Kiútkeresés és külpolitika. Életmód és szellemi élet a két világháború között.
	<i>Fogalom:</i> őszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, konszolidáció, irredentizmus, kommunisták, nyilasok, konzervatív, liberális.
	<i>Név:</i> gróf Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, gróf Bethlen István, gróf Teleki Pál, Gömbös Gyula.
	<i>Helynév:</i> Kárpátalja, Felvidék.
	<i>Évszám:</i> 1918, 1919, 1920, 1938, 1939
A második világháború	Európai háborúból világháború. A totális háború. Háború és gazdaság. Magyarország a második világháborúban Magyarország német megszállása. Nyilas hatalomátvétel. Az európai és a magyar zsidóság tragédiája. A háború befejezése.
	<i>Fogalom:</i> totális háború, hadigazdaság, gettó, deportálás, munkaszolgálat, holokauszt, „hintapolitika”, partizán, antifasiszta ellenállás, háborús bűnös.
	<i>Név:</i> Churchill, Kállay Miklós.
	<i>Helynév:</i> Sztálingrád, Normandia, Auschwitz, Hiroshima, Jalta, Potsdam, Délvidék, Észak-Erdély.
	<i>Évszám:</i> 1939, 1941, 1944. március 19. , 1944. október 15. , 1945. május 9. , 1945. szeptember 2.
A globalizálódó világ	A kétpólusú világ. Az ENSZ Kommunista diktatúrák. A harmadik világ. A világgazdaság. Az európai integráció Az emberi és polgári jogok. Globális problémák – a globalizáció problémái.
	<i>Fogalom:</i> hidegháború, kommunista diktatúra, harmadik világ, világgazdaság, globalizáció, integráció, népességrobbanás, fogyasztói társadalom, környezetkárosítás.
Magyarország története napjainkig	Magyarország a keleti blokkban – a koalíciós évek. Sztálinizmus Magyarországon – a Rákosi-korszak. 1956-os forradalom és szabadságharc. A Kádár-korszak. A magyar társadalom átalakulása. A határon túli magyarok. A rendszerváltozás.
	<i>Fogalom:</i> pártállam, kollektivizálás, rendszerváltozás, földosztás, államosítás.
	<i>Név:</i> Rákosi Mátyás, Nagy Imre, Kádár János, Antall József, Göncz Árpád.
	<i>Évszám:</i> 1945–1948, 1948–1953, 1956. október 23 , 1989–1990.
Állampolgári ismeretek:	Az állam és polgára A nyilvánosság .A politikai rendszer intézményei. Részvétel a közügyekben. Emberi jogok – társadalmi kötelezettségek. A gyermek jogai.
	<i>Fogalom:</i> állam, nemzet, nemzetiség, etnikum, állampolgárság, választási alapelvek, népszavazás, emberi jogok.
Mindennapi élet, életmódtörténet	<i>A tanév során az alábbi témák közül legalább kettőt kötelező feldolgozni:</i> Visszaemlékezések a lakóhely és környéke történetéből. Élethelyzetek a Rákosi- és a Kádár-korban. Családom története a 20. században. A 20. századi tudomány és technika vívmányai. Diákjogok, diákszervezetek a mai Magyarországon.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudjon önállóan vázlatot készíteni, kiselőadást tartani egy megadott témáról. A forrásokat tudja kritikusan értelmezni, az események mögött összefüggéseket találni. Képes legyen az önálló véleményalkotásra. Legyen tisztában a kulturált vita szabályaival.

Ismerje a tanult alapvető magyar és egyetemes történelmi események időpontját, azok egyidejűségét, egymásra hatását. A történelmi változások térbeli hatását tudja nyomon követni a térképeken. Ismerje lakóhelye történetének meghatározó eseményeit.

Ismerje a mai Magyarország politikai rendszerének felépítését, működését. Lássa a demokrácia előnyeit a diktatúrával szemben. Legyen tisztában a gyermeki jogokkal.